

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

ח"י אלול

(חלק בט)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תבא, יד-ב אלול, ה'תשפ"ה (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

ח"י אלול

מובן, שתחילה בא ענין זה בח"י אלול ש"הוא היום שהביא ומביא חיות באלול", ורק לאחר זה בא ה"בי"ת – (הנוסח ו) הענין השני בח"י אלול, שהוא „נותן חיות בעבודה של אני לדודי ודודי לי”.

ב. השינויים שבין ב' הנוסחאות הנ"ל:

(א) בנוסח הא' הלשון היא „ח"י אלול) הוא היום כו", משא"כ בנוסח הב' נאמר „ח"י אלול" סתם, ללא ההדגשה „היום”.

(ב) בנוסח הא' – „הביא ומביא חיות”, משא"כ בנוסח הב' – „נותן חיות”, ושני שינויים בדבר⁵: (א) בנוסח הא' „מביא” ובנוסח הב' – „נותן”. (ב) בנוסח הא' בלשון עבר ובלשון הווה: „הביא ומביא”, ובנוסח הב' בלשון הווה בלבד – „נותן”.

(ג) בנוסח הא' – (חיות) באלול; ואילו בנוסח הב' – „(חיות) בעבודה של אני לדודי ודודי לי”.

ג. וי"ל שהשינויים הנ"ל אינם רק שינויים (קלים) בלשון, אלא הם שינויים עיקריים בתוכן:

(א) הביטוי „ח"י אלול הוא היום כו” מדגיש את ענין הזמן – זהו „יום”, א' 162

(ירושלים, תש"מ. תנש"א) פ"ד. וש"נ) – כ"א שסדרם הוא בדיוק כו'.

(5) ועוד שינוי שלישי (אבל – רק בלשון): „לעבן” (בל' אידיית) או „חיות” (בלה"ק). וראה לקמן הערה 23.

א. אודות יום ח"י אלול – יום ההולדת של הבעש"ט (בח"י אלול שנת נח"ת) ויום ההולדת של רבינו הזקן (בח"י אלול שנת קה"ת) – אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בא' משיחותיו:

„בקרב החסידים ישנו פתגם חסידי קדמון בב' נוסחאות: (א) ח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות „לעבן” באלול. (ב) ח"י אלול נותן חיות בעבודה של אני לדודי ודודי לי”.

ומזה שכ"ק מו"ח אדמו"ר חזר על ב' הנוסחאות, מובן ששניהם אמת, ובתוכנו של כל אחד מהם יש חידוש על פני זולתו⁶.

ועוד: מזה שהזכירם כ"ק מו"ח אדמו"ר בסדר זה דוקא, ובפרט שסימנם באותיות, זו אל"ף וזו ביי"ת –

(1) לקוטי דיבורים ח"ג ע' 946. ספר השיחות תש"ה ע' 122.

(2) שה"ש ו, ג – ר"ת אלול (אבודרהם סדר תפלת ר"ה (קרבן תחלתו). פנ"ח שער ר"ה פ"א. שער הפסוקים עה"פ. ב"ח לטאו"ח סתקפ"א. ראשית חכמה ש' התשובה פ"ד ד"ה עוד יש. ועוד).

(3) ראה לקו"ש ח"ט ע' (250 ואילך) – עוד ביאור בב' הנוסחאות. וראה לקמן הערה 22.

(4) שמוזה מובן, דמה שהקדים נוסח אחד להשני הוא לא רק מפני שא"א לומר שניהם כאחד (אבל – שקולים הם*) – עדמשנ"ת כמ"פ בנוגע לפרש"י עה"ת (ראה ס' כללי רש"י

(*) ובפרט שהקדים „אין צוויי אויסשפראכן” – ראה ס' כללי רש"י שם בנוגע לפרש"י עה"ת כשמקדים „יש לתרגמו בשני פנים” וכיו"ב.

בנוסח הא' מדובר אודות ה"חיות"
הנכנסת בזמן של (חודש) אלול;

משא"כ בנוסח הב' מדובר
מלכתחילה אודות תוכן הענין (העבודה)
— ה"חיות" של (תוכן) ח"י אלול,
הנותנת חיות בתוכן חודש אלול,
"בעבודה של אני לדודי ודודי לי"
(שהוא ראשי תיבות אלול⁹, אבל תיבת
"אלול" עצמה אינה נזכרת כאן).

ג) גם השינוי הב' הנ"ל — "מביא"
לעומת "נותן" — הוא חילוק עיקרי:
"מביא חיות" מורה, שה"חיות" גופא
נמצאת במקום אחר, ויום ח"י אלול הוא
ה"ממוצע" המביא חיות זו (ממקום אחר)
אל אלול; משא"כ "נותן חיות" פירושו,
ש(ח"י אלול) נותן חיות מדילי¹⁰.

ד. ויש לומר הביאור הזה:

בנוגע לחודש אלול מצינו ב'
ענינים:

העבודה דאלול היא בדרך
אתערותא דלתתא¹¹. אלול ראשי תיבות
("כנ"ל) "אני לדודי ודודי לי" — תחילה
"אני לדודי" (עבודת האדם) ואחר כך
"ודודי לי" (אתערותא דלעילא).
כלומר: האתערותא דלעילא היא
תוצאה מעבודת האדם¹²

[דלא כחודש ניסן שענינו
אתערותא דלעילא, בלשון הפסוק¹³:

מימות השנה, אלא שהוא יום מיוחד,
"היום" שהביא ומביא חיות באלול;
ואילו בלשון "ח"י אלול" סתם אין
מודגש (כל כך) ענין הזמן שבו, אלא
בעיקר תוכנו של היום¹⁴.

בסגנון אחר: בזמן ישנם ב' ענינים:
(א) עצם הזמן, (ב) תוכן הזמן. ולדוגמא
— יום השבת, אשר מצד ענין הזמן הוא
(א) א' משבעת ימי השבוע, אלא
שלהיותו היום השביעי — דכל השביעי
חביבין — הרי הוא יום מיוחד. (ב) יום
השביעי נושא בתוכו את קדושת
השבת, וקדושה (מצד עצמה) היא
"למעלה מגדר המקום והזמן"¹⁵, אלא
שהקדושה מאירה¹⁶ בזמן יום השביעי.

וזהו החילוק הראשון בין ב'
הנוסחאות: לפי הנוסח הא' באה
ה"חיות" מן הזמן ("היום") דח"י אלול,
זהו יום מיוחד המביא "חיות באלול";
משא"כ לפי הנוסח הב' באה החיות
מתוכן היום, מ"ח"י אלול" עצמו.

ב) החילוק הנ"ל בולט ביתר שאת
בשינוי הג' הנ"ל (ס"ב) בין ב'
הנוסחאות — בנוסח הא' הלשון היא
"חיות" באלול¹⁷, ואילו בנוסח הב' —
"חיות" בעבודה של אני לדודי ודודי
לי¹⁸:

6) אף שח"י אלול מציין יום בחודש (בשנה)
— הרי: א) אינו דומה להלשון "דער טאג", לשון
המדגיש ענין הזמן. ב) ההדגשה ב"ח"י אלול" היא
לא בזה שהוא יום (בשנה), כי אם על הייחוד
שביום זה, שזה קשור עם תוכן היום.
7) ויקר פכ"ט, יא: בימים.. ויברך אלקים את
יום השביעי. וראה פדר"א ספ"ח.
8) שו"ע אדה"ז חאו"ת מהד"ת ס"א ס"ח.
ע"ש. ולהעיר מד"ה תקעו תרצ"א (בסה"מ
קונטרסים ח"א) פ"א.

9) נסמן לעיל הערה 2.

10) לקו"ת ראה רד"ה אני לדודי (הא').

מקומות שנשמנו בהערה 12. ועוד.

11) ראה ד"ה אני לדודי באוה"ת שה"ש ח"ב
(ע' תקמג), ע"פ זח"א פח, א"ב.

12) שה"ש ב, טז. וראה אוה"ת ראה (ריש ע'
תשצא). שה"ש שם (ועוד). ד"ה דודי לי תרכ"ז
בתחלתו. סד"ה אני לדודי עטר"ת. ד"ה אני לדודי
ה"ש"ת פ"א. ס' השיחות תש"ג ע' 177. ועוד.

אלול – זוהי¹⁷ האתערותא דלעילא עבור העבודה של אלול, „אני לדודי ודודי לי“.

ה. אע"פ שאלול כולל את ב' הענינים (הארת י"ג מדות הרחמים מלמעלה ואתערותא דלתתא) כנ"ל – הנה ראשי התיבות דתיבת אלול (אני לדודי ודודי לי) מרמזים דוקא על ענין האתערותא דלתתא.

ויש לומר הביאור בזה:

האתערותא דלעילא של אלול – הארת י"ג מדות הרחמים – קשורה לזמן¹⁸ דאלול: ישנם כמה זמנים בשנה שהם עת רצון – היינו שהדבר אינו בא מצד עבודת האדם, אלא שהקב"ה הטביע (בטבע) העולם, שזמנים אלה מצד עצמם יהיו עת רצון. ועד"ז בנוגע לחודש אלול, שהארת מדות הרחמים בחודש אלול היא מצד זה שחודש אלול הוא עת רצון למעלה, שבו יוצא המלך אל ה"שדה".

אבל תוכן ומהות החודש¹⁹ (אשר ניתן ונקבע בתוך הזמן) הוא, אדרבה – הענין דאתערותא דלתתא דוקא²⁰,

דודי לי ואני לו – תחילה „דודי לי“ ואח"כ (ע"י האתערותא דלתתא) „ואני לו“.

יתירה מזו: רבינו הזקן מבאר בלקוטי תורה¹³, שענין „ודודי לי“ שב„אלול“ – „המשכת אלקותו ית' למטה בבחינת התגלות“ – אינו בחודש אלול, אלא אחרי זה בראש השנה כו'. כי ענינו של חודש אלול הוא – האתערותא דלתתא.

לאידך, מבאר רבינו הזקן (שם ג'פ"א¹⁴), שאלול הוא זמן של עת רצון, „זמן התגלות י"ג מדות הרחמים“, והגילוי ממלעלה נפעל (לא ע"י עבודת האדם, כי אם) בדרך אתערותא דלעילא. וכמובן מן המשל שמביא שם רבינו הזקן על זה – משל למלך ש„מקבלין פניו בשדה ואז רשאים כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו והוא מקבל את כולם בספר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם“.

– דאע"פ¹⁵ שאלול ענינו אתערותא דלתתא (כנ"ל), הרי כל עבודה של נברא זקוקה לסיוע מלמעלה (כמאמר רז"ל על הפסוק¹⁶ מי הקדימני ואשלם). וזהו ענין הארת י"ג מדות הרחמים בחודש

13 שם.

14 שם לב, סע"א ואילך (משא"כ שם כ, ריש ע"ב; כה; ב; לג, א; וכן במאמרי אדה"ז-פרשיות ח"ב ע' תתכה – שאין מודגש שם שאלול ענינו אתערותא דלתתא. וראה לקמן הערה 21).

15 ראה ג"כ לקו"ש ח"ט ע' 159. ולהעיר מאוה"ת ראה (ע' תתב): אלול המשכת י"ג מדה"ר מלמעלה א"כ מהו אני לדודי, ומתחלה דודי לי מבע"י.

16 איוב מא, ג. ויק"ר פכ"ז, ב. וראה לקו"ש שם הערה 10.

17 לקו"ת ד"ה אני לדודי הב' (לג, ג).

18 ראה לקו"ת שם (כ, ריש ע"ב. לג, א). – ועפ"י יומתק לשון הלקו"ת כאן (לב, א) „באלול הוא זמן התגלות י"ג מדה"ר“.

19 דשמו אשר יקראו לו בלה"ק מורה על תוכן הדבר (ראה שעה"ה פ"א. או"ת להה"מ (ד, ג). ובכ"מ).

20 ראה גם קובץ מכתבים שנדפס בסו"ס תהלים אהל י"י (קה"ת) ע' 20: אף כי בחדש הזה שערי רחמים נפתחים... כללות העבודה הוא בדרך אתערותא דלתתא כהר"ת דאלול שתחלה הוא אני לדודי ואח"כ דודי לי.

וראה לקו"ש שם (ע' 160), שמטעם זה ענין

עבודת האדם²¹.

ז. וחילוק זה מודגש בשינויי הלשונות שבין ב' הנוסחאות הנ"ל (ובסדרם):

הנוסח הא' עוסק בענין הראשון, המעלה הראשונה דאלול, הארת י"ג מדות הרחמים (הבאה כדי לעורר את האתערותא דלתתא), דכשם שהארת י"ג מדות הרחמים היא ענין של אתערותא דלעילא, עד"ז גם החיות דח"י אלול הקשורה לכך באה בדרך אתערותא דלעילא (מלמעלה למטה²²) מצד היום כנ"ל.

ולכן הלשון בנוסח זה היא „היום שהביא ומביא חיות (לעב"ן²³) באלול":

(א) מודגש הזמן – ח"י אלול הוא „היום . . חיות באלול".

(ב) „מביא" מורה (כנ"ל סוף ס"ג) שהחיות באה ממקום אחר – מן האתערותא דלעילא. החיות באה (לא

ו. ע"פ הנ"ל יובן גם החילוק בין ב' הנוסחאות הנ"ל בנוגע לח"י אלול –

דכשם שב' ענינים אלו (הארת י"ג מדות הרחמים ואתערותא דלתתא) ישנם באלול, עד"ז הוא בנוגע לח"י אלול, שהחיות שח"י אלול מכניס באלול היא בב' הפרטים שבו. הן בנוגע לאתערותא דלעילא שבו (הארת י"ג מדות הרחמים) והן באתערותא דלתתא שבו (העבודה דאלול).

היום דח"י אלול – יום הולדתם של הבעש"ט ורבינו הזקן – הוא יום סגולה וזמן של עת רצון; ולכן הביא לחיות חדשה בעת רצון זו דאלול, בהתעוררות של אלול הבאה מלמעלה (מצד הארת י"ג מדות הרחמים).

ולאחרי זה בא הענין הב', שח"י אלול מצד תוכנו – הקשור לעבודת האדם ע"פ תורת החסידות – נותן חיות בעבודה של אני לדודי ודודי לי, שהעבודה דחודש אלול תהי' מתוך חיות אחרת לגמרי.

האתעדל"ע דחודש אלול שייך לחודש ניסן (שענינו אתעדל"ע) ונמשך ממנו. ע"ש.

21) ע"פ המבואר בפנים יומתק השינוי בלקו"ת, שבד"ה אני לדודי הראשון אינו מעתיק התיבות „הרועה בשושנים" (המרמזות על י"ג מדות הרחמים), וכד"ה אני לדודי השני מעתיקן – אף שגם במאמר הא' מבאר אודות הארת י"ג מדות הרחמים –

כי נקודה העיקרית של מאמר הראשון (שהיא המודגשת תיכף בתחילת המאמר) היא ע"ד תוכנו של חודש אלול – אתעדל"ע (אלא שאח"כ מבאר ג"כ ע"ד האתעדל"ע (לעורר עבודת אלול) – הארת י"ג מדות הרחמים);

משא"כ במאמר השני, שעיקרו בא לכאר ענין הארת י"ג מדות הרחמים דאלול.

22) ויש להתאים המבואר בפנים עם המבואר במק"א (לקו"ש שם ע' 250 ואילך) שב' הנוסחאות הם בהתאם לב' הענינים שבח"י אלול: נוסח הא' – ליום הולדת הבעש"ט (מייסד חסידות הכללית), ונוסח הב' – יום הולדת אדה"ז (מייסד חסידות חב"ד)

– כי הבעש"ט המשיך החיות דחסידות (הכללית) בעיקר בדרך מלמעלמ"ט (מופתים וכו'), ואדה"ז – בעיקר בדרך מלמטה למעלה (ראה לקו"ש שם ע' 255. ח"ד ע' 1353).

23) עפ"ז יש לפרש גם השינוי, דבנוסח הא' אומר „לעב"ן ובנוסח הב' „חיות" – כי נוסח הא' הוא בעיקר לאלו שהם בתחילת העבודה (או בסגנון הלקו"ת – מלך בשדה, ואילו „הם ימות החיות"), ולכן נאמר „לעב"ן בלשון אידיש; משא"כ נוסח הב' שהוא בעיקר לאלו שכבר ישנה אצלם העבודה דאני לדודי ודודי לי – נאמר „חיות", בלה"ק. וראה לקמן סעיף ח.

ודודי ל"י, וממילא לכאורה אין מקום כלל שתוכל לפעול חיות בעבודת ה' ("נותן חיות") – אעפ"כ, יש בכחך, ע"י יום הסגולה דח"י אלול, להביא (עכ"פ) חיות באלול.

יתר על כן: ח"י אלול כבר הביא לך חיות באלול – הדבר נמצא בידך בירושה מאבותיך ואבות אבותיך, ולכן זה מביא לך חיות גם בהוה.

ולאידך, ישנה ההוראה עבור מי שהנו בסוג ד, ראשיכם שבטיכם, שלא די לו בזה שח"י אלול מביא חיות באלול, אלא עליו לפעול חיות ("נותן חיות") בעבודה של אלול.

ולדוגמא – בלימוד התורה: לא די בענין ד, ליגמר איניש²⁵ – "לגרוס שמעתא מרבי" ²⁶ (בדוגמת "מביא חיות", שתחילה החיות אינה שלו, ובאה ממקום אחר) – אלא צריך להיות "והדר ליסבר"²⁵: נוסף לזה שחוזר על תורת רבו, מתייגע הוא בשכלו הוא, להסביר "טעמי"²⁶. עד ש(גם) מחדש²⁷ בתורה – בהתאם לזה שח"י אלול נותן חיות בעבודה של אני לדודי ודודי לי.

ט. כיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר אמר ברבים את ב' הנוסחאות וצוה להוציאם לאור ולהפיצם, מובן, שבאמת ב' הנוסחאות שייכים לכל אחד ואחד מישראל.

כי אפילו מי שעומד עדיין בתחילת העבודה, חייב לדעת שסוף-סוף יוכל

מה"יום" עצמו, אלא) מלמעלה, וח"י אלול הוא רק היום המביא חיות זו.

(ג) מודגש העבר – "הביא" – כי הענין דאתערותא דלעילא הוא (לגבי עבודת האדם) ענין של "עבר"²⁴, הבא לפני (וכנתינת כח אל) העבודה.

משא"כ בנוסח הב' מדובר אודות החיות שח"י אלול נותן בתוכן חודש אלול – "בעבודה של אני לדודי ודודי ל"י, וחיות זו באה (לא מצד ה"זמן" – ה"יום" – אלא) מתוכן היום, הקשור לגילוי תורת החסידות²². ולכן הלשון היא "נותן חיות" – שכן תוכן ח"י אלול "נותן חיות" (מדילי') בעבודה של אני לדודי ודודי לי.

[ועד"ז לגבי האדם, שהחיות שח"י אלול "נותן" . . בעבודה של אני לדודי ודודי ל"י נמשכת (לא בדרך אתערותא דלעילא, אלא) בדרך מלמטה למעלה²²: האדם צריך להוציאה מן הכח אל הפועל ע"י עבודתו].

ח. ההוראה מזה בעבודת ה' – היא בב' הקצוות:

לאילו העומדים בתחילת העבודה – ב, אל"ף דאלול – אנו אומרים ש, ח"י אלול הוא היום שהביא ומביא חיות באלול²⁸;

יכול יהודי לטעון – איך יתכן, שהוא, בהכירו מעמדו ומצבו, יוכל לקבל (ולקלוט) את חיותו מח"י אלול? מה לו וליום כה נעלה!

ועל זה בא המענה: אע"פ שעומד הנך רק בתחילת העבודה (ואפילו לא התחלת את העבודה דאלול, "אני לדודי

(25) שבת סג, א.

(26) פרש"י שם.

(27) ראה הל' ת"ת לאדה"ז (פ"ב ס"ב) דכ"א

מחוייב לחדש בתורה. וכן באגה"ק סכ"ו (קמה, א). ובלשון הזהר (ח"א יב, ב), "לאפשא לר".

(24) להעיר גם מלקו"ת ויקרא (ג, רע"א) בפירוש "הביאני לשון עבר".

לבוא למדרגה זו, שיתן (ויפעל) חיות בעבודת ה' מדילי';

ולאידך גיסא, אפילו אלו העומדים כבר בדרגא של התעסקות בעבודה של אני לדודי ודודי לי, ויתירה מזו: יש בכחם לפעול חיות בעבודתם – עליהם לדעת, שכל זה אינו פעולתם הם (לגמרי), אלא התחלת הכל היא בחיות שח"י אלול מביא (מלמעלה) באלול.

וע"ד – בדוגמא הנ"ל דלימוד התורה – סיפור הגמרא²⁸ בנוגע לר'

עקיבא, שבשעה ששמע משה רבינו את לימודו של ר' עקיבא עם תלמידיו, ולא הי' יודע מה הן אומרים, אזי "תשש כחור", עד ש"אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך אמר להם הלכה למשה מסיני", ואזי "נתיישרה דעתו".

והיינו, שאפילו הענינים שחידש ר' עקיבא (ולכן "לא הי' יודע מה הן אומרים") הנה מקורם ממשה רבינו²⁹, "הלכה למשה מסיני".

(משיחת ש"פ תבא, ח"י אלול, תשנ"ג)

(28) מנחות כט, ב.

(29) ראה לקו"ש ח"י ט' ע' 253.

